PERIODIC TEST-1 (2026-27)
SANSKRIT (119) (SET-A)

Class : VIII | **Duration : 1 Hrs**
Date : 17.06.2026 | **Max. Marks : 25**
Admission No.: | **Roll No.:**

सामान्यनिर्देशाः

1. उत्तरलेखनात् पूर्व प्रश्नस्य क्रमाङ्कः अवश्यं लेखनीयः ।
2. प्रश्नस्य क्रमाङ्कः प्रश्नपत्रानुसारम् एव लेखनीयः ।
3. सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानि ।
4. प्रश्नानां निर्देशाः ध्यानेन अवश्यं पठनीयाः ।

खंड 'क'

अपठित बोधगम्य (10 अंक)

प्रश्न 01 अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानामुत्तराणि लिखत —

(नीचे लिखे गद्यांश को पढ़कर दिए प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखिए।)

धौम्य ऋषेः आरुणिः नाम शिष्यः आसीत्। सः परिश्रमी आज्ञापालकः शिष्यः आसीत्। तस्य स्वभावः विनम्रः सरलः च आसीत्। एकदा गुरोः आज्ञा अनुसारं जलं रोद्धुं कृषिक्षेत्रं गतवान्। जलं रोद्धुं सः स्वशरीरम् एव बन्धस्थाने स्थापयत्। अगामि दिने यदा गुरुः तम् अन्वेषयन् तत्र अगच्छत् तदा सः तम् अचेतनं प्राप्नोत्।

सम्पूर्णां वार्तां श्रुत्वा गुरुः धौम्यः तं वरम् अयच्छत्। सः एव आरुणिः अनन्तरं प्रसिद्धः ऋषिः अभवत्। आरुणिः स्वकार्यैः धौम्यस्य कीर्तिं चतुर्षु दिशासु प्रकाशितम् अकरोत्। भारतं तं पुत्रं सदा स्मरिष्यति।

अ एकपदेन उत्तरत — (केवल प्रश्नद्वयम्) (1×2 = 2 अंक)

1. आरुणिः कस्य शिष्यः आसीत् ?
2. आरुणिः जलं रोद्धुं कुत्र गतवान् ?
3. आरुणिः स्वकार्यैः कस्य कीर्तिं चतुर्षु दिशासु प्रकाशितम् अकरोत् ?

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत — (केवल प्रश्नद्वयम्) (2×2 = 4 अंक)

1. जलं रोद्धुं सः किं बन्धस्थाने स्थापयत् ?
2. तस्य स्वभावः कथम् आसीत् ?
3. सः कदा तम् अचेतनं प्राप्नोत् ?

(स) अस्य अनुच्छेदस्य कृते उचितं शीर्षकं संस्कृते लिखत। (1 अंक)

(द) यथानिर्देशं उत्तरत — (केवल प्रश्नत्रयम्) (1×3 = 3 अंक)

1. "गुरु" शब्दस्य विलोमपदं गद्यांशे किम् प्रयुक्तम् ?
   (क) उद्यमी (ख) अतीव (ग) सरलः (घ) शिष्यः
2. "तस्य स्वभावः विनम्रः सरलः च आसीत्" — वाक्ये "तस्य" कः अस्ति ?
   (क) गुरुः (ख) आरुणिः (ग) कृषिः (घ) ऋषिः
3. "प्रसिद्धः" इति शब्दे कः उपसर्गः अस्ति ?
   (क) प्र (ख) सिद्ध (ग) प्रसि (घ) अन्यः
4. "अगच्छत्" इति शब्दस्य वर्तमानकाल रूपं किम् ?
   (क) गच्छति (ख) गमिष्यति (ग) गच्छतु (घ) अगच्छन्

खंड 'ख'

अनुप्रयुक्त व्याकरण (10 अंक)

प्रश्न 02 वर्णमाला-आधारित प्रश्नानाम उत्तराणि लिखत — (प्रश्नद्वयम्) (1×2 = 2 अंक)

(वर्णमाला पर आधारित प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

1. वर्णमालायां कति वर्णाः सन्ति ?
2. उष्मव्यंजनानि कानि ?
3. अन्तस्थव्यंजनानि कानि ?

प्रश्न 03 निर्देशानुसार उत्तर लिखत — (प्रश्नद्वयम्) (1×2 = 2 अंक)

(निर्देश के अनुसार प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

1. कण्ठ्यवर्णाः के सन्ति ?
2. मूर्धन्यवर्णाः के सन्ति ?
3. ओष्ठ्यवर्णानां वर्णान् लिखत।

प्रश्न 04 शब्दरूपाधारितानां प्रश्नानामुतराणि चित्वा लिखत— (केवलं प्रश्नत्रयम्) (1×3 = 3 अंक)

(शब्दरूप पर आधारित प्रश्नों के उत्तर चुनकर लिखिए)

1. बालक शब्दस्य तृतीया विभक्तिः एकवचनम् किम् ?
   (क) बालकः (ख) बालकस्य (ग) बालकेन (घ) बालके
2. नदी शब्दस्य सप्तमी विभक्तिः द्विवचनम् किम् ?
   (क) नदीम् (ख) नद्याम् (ग) नद्योः (घ) नदीनाम्
3. अस्मद् शब्दस्य षष्ठी विभक्तिः एकवचनम् किम् ?
   (क) अहम् (ख) मम (ग) आवयोः (घ) अस्माकम्
4. युष्मद् शब्दस्य द्वितीया विभक्तिः बहुवचनम् किम् ?
   (क) युवाम् (ख) त्वाम् (ग) युष्मान् (घ) युवयोः
5. रमा शब्दस्य चतुर्थी विभक्तिः बहुवचनम् किम् ?
   (क) रमायै (ख) रमाभ्याम् (ग) रमाभ्यः (घ) रमायाः

प्रश्न 05 धातुरूपाधारितानां प्रश्नानामुतराणि चित्वा लिखत— (केवलं प्रश्नत्रयम्) (1×3 = 3 अंक)

(धातुरूप पर आधारित प्रश्नों के उत्तर चुनकर लिखिए)

1. गम् धातोः लट् लकारस्य वर्तमानकालस्य उत्तमपुरुषस्य एकवचनम् किम् ?
   (क) गच्छन्ति (ख) गच्छसि (ग) गच्छामि (घ) गच्छति
2. पठ् धातोः लङ् लकारस्य भूतकालस्य अन्यपुरुषस्य बहुवचनम् किम् ?
   (क) अपठत् (ख) अपठताम् (ग) अपठः (घ) अपठन्
3. कृ धातोः लृट् लकारस्य भविष्यत्कालस्य मध्यमपुरुषस्य द्विवचनम् किम् ?
   (क) करिष्यसि (ख) करिष्यथः (ग) करिष्यन्ति (घ) करिष्यथः
4. लिख् धातोः लोट् लकारस्य आज्ञार्थकस्य अन्यपुरुषस्य एकवचनम् किम् ?
   (क) लिख (ख) लिखतु (ग) लिखताम् (घ) लिखन्तु
5. गम् धातोः विधिलिङ् लकारस्य कामनार्थकस्य उत्तमपुरुषस्य एकवचनम् किम् ?
   (क) गच्छेयम् (ख) गच्छेव (ग) गच्छेम (घ) गच्छेत्

खंड 'ग'

अपठित बोधगम्य (5 अंक)

प्रश्न 06 अधोलिखितं पठितं नाट्यांशं पठित्वा प्रश्नानामुत्तराणि लिखत —
(नीचे लिखे पठित नाट्यांश को पढ़कर दिए प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

ध्रुवः — अस्माकं राष्ट्रप्रतीकानि कानि सन्ति ?

शिक्षकः — राष्ट्रध्वजः तिरङ्गः, राष्ट्रियचिह्नम् अशोकस्तम्भः, राष्ट्रगानं च "जन-गण-मन" अस्ति। कमलपुष्पम्, वटवृक्षः, व्याघ्रः, मयूरः, डॉल्फिनमत्स्यः, गङ्गानदी, आम्रफलम् च अपि राष्ट्रप्रतीकानि सन्ति।

निलयः — अस्माकं संस्कृतिः कीदृशी अस्ति ?

शिक्षकः — विश्वबन्धुत्वभावनया युक्ता, संसारस्य समस्तसंस्कृतिषु भारतीयसंस्कृतिः मूर्धन्या अस्ति। शिक्षायां ज्ञानविज्ञाने च भारतं सर्वदा अग्रसरं विद्यते। प्राचीनकाले नालन्दा, तक्षशिला इत्यादयः विश्वविद्यालयाः सम्पूर्णे देशे अतीव प्रसिद्धाः आसन्। आधुनिकवैज्ञानिकयुगेऽपि चिकित्साशास्त्रे, सङ्गणकविद्यायां, अन्येषु च वैज्ञानिकक्षेत्रेषु भारतीयाः समग्रविश्वे प्रमुखाः सन्ति।

छात्राः — आचार्य! भारतस्य कः कः सहायकः ?

शिक्षकः — साधु पृष्टम्। वयं सर्वे सहायकाः स्मः।

छात्राः — वयम् अपि ?

शिक्षकः — आम्। सर्वे जनाः स्वहितं त्यक्त्वा देशस्य हिताय चिन्तयन्तु। स्वच्छतायाः ध्यानं कुर्वन्तु। छात्राः अपि नियमान् पालयन्तु, सम्यक् अध्ययनं च कुर्वन्तु। एवं भवन्तः भारतस्य प्रगतौ सहायकाः भविष्यन्ति।

मूल्यम् — वयं जागरिताः सन्तः राष्ट्रस्य प्रगतौ सहायकाः स्याम।

(अ) एकपदेन उत्तरत — (केवल प्रश्नद्वयम्) (½×2 = 1 अंक)

1. जनाः किम् त्यक्त्वा देशस्य हिताय चिन्तयन्तु ?
2. भारतं कुत्र अग्रसरं विद्यते ?
3. छात्राः अपि कान् पालयन्तु ?

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत — (1×2 = 2 अंक)

1. अस्माकं संस्कृतिः कीदृशी अस्ति ?
2. भारतस्य कः कः सहायकः ?
3. प्राचीनकाले के विश्वविद्यालयाः प्रसिद्धाः आसन् ?

(स) यथानिर्देशं उत्तरत — (1×2 = 2 अंक)

1. "भवन्तः भारतस्य प्रगतौ <u>सहायकाः</u> भविष्यन्ति।" — रेखांकित शब्द का वचन क्या है?

   (क) एकवचन (ख) द्विवचन (ग) बहुवचन (घ) अन्य

2. "देशस्य हिताय चिन्तयन्तु। "हिताय" इति विभक्तिः ?

   (क) प्रथमा (ख) तृतीया (ग) चतुर्थी (घ) षष्ठी

============================ समाप्तम् ==============================